

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ

УДК 343.8:343.22 (477)

УХИЛЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ (ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ)

С. Старосольська

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна
e-mail: StarosolskaSolomiya@i.ua*

Досліджено проблемні аспекти визнання юридичної особи суб'єктом кримінальної відповідальності. Здійснено детальний аналіз можливості притягнення юридичної особи до відповідальності за вчинення злочинів, що полягають в ухиленні від відбування покарань, зокрема, покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, суб'єкт злочину, суб'єкт кримінальної відповідальності, юридична особа як суб'єкт злочину, юридична особа як суб'єкт кримінальної відповідальності, суб'єкт відповідальності за ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи.

Важливе значення під час аналізу складу будь-якого злочину має ґрунтовна характеристика суб'єкта злочину як одного з обов'язкових його елементів, що становить сукупність ознак, вказаних у кримінальному законі, і позначає особу, яка може і зобов'язана нести перед державою кримінальну відповідальність у разі вчинення нею злочину [16, с. 91].

Як зазначають науковці, злочин та суб'єкт злочину – нероздільні поняття кримінального права [13, с. 247; 15, с. 69], адже там, де немає людини як винуватця злочину, не може ставитися питання про наявність складу злочину [15, с. 213]. Крім того, у такому разі не можна ставити питання й про настання кримінальної відповідальності особи, яка вчинила злочин. І оскільки саме кримінальну відповідальність вважають одним із ключових інститутів кримінального права, який протягом тривалого часу піддавали ґрунтовному дослідженню в його доктрині, питання з'ясування ознак суб'єкта злочину, що має важливе значення з погляду підстави кримінальної відповідальності, викликало неабиякий інтерес у багатьох науковців.

Висвітленню різних аспектів його вияву було присвячено низку видань та публікацій, зокрема таких учених, як В. В. Устименко, В. С. Орлов, О. В. Охман, Л. О. Семикіна, В. Г. Павлов, Є. Л. Стрельцов та ін.

Унаслідок тривалого періоду аналізу ознак суб'єкта злочину та ґрунтовності висновків наукових досліджень на доктринальному рівні було сформовано як широке, так і вузьке розуміння цього поняття. Зокрема, у кримінально-правовій теорії суб'єктом злочину вважали як особу, що охоплює сукупність ознак, що дають підстави для притягнення її до кримінальної відповідальності [1, с. 123], так і особу, яка вчинила злочин [14].

Враховуючи ці наукові напрацювання, законодавець у ч. 1 ст. 18 КК України закріпив таке визначення поняття суб'єкта злочину: «це фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого, відповідно до КК України, може наставати кримінальна відповідальність» [11]. Отже, протягом тривалого періоду вважали, що для суб'єкта злочину характерні три ознаки: 1) наявність статусу фізичної особи; 2) досягнення такою особою встановленого законом віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність; 3) осудність [10, с. 35].

Сучасна діяльність юридичних осіб в Україні, так звана «адаптація» частини з них до порушення норм чинного законодавства та уникнення відповідальності за вчинення заборонених законом діянь, спричинили нову проблему, для пояснення якої немає спільного підходу в наукових колах, але її найшвидше вирішення має важливе значення в практичному полі.

Так, на виконання вимог Європейського Союзу щодо спрощення візового режиму, а також з метою приведення національного законодавства України у відповідність до ратифікованих нею міжнародно-правових угод, як-от Конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ратифікована Україною 18.10.2006 р.) [6], Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність від 23.11.2001 р. (ратифікована Україною 07.09.2005 р.) [9], Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. (ратифікована Україною 21.09.2010) [7] та ін., Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 р. [4], унаслідок чого у Кримінальний кодекс України було внесено положення, відповідно до яких до юридичної особи можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру.

Отож, в межах здійснення нами дослідження про кримінальну відповідальність за ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи, виникає питання: чи можна вважати такі заходи впливу на юридичну особу формою реалізації кримінальної відповідальності (або вважати це її так званою «прихованою формою» чи додатковою кримінальною відповідальністю), чи потрібно в такому разі визнавати юридичну особу суб'єктом злочину (незважаючи на відсутність відповідних змін у ч. 1 ст. 18 КК України)?

Адже у випадку позитивної відповіді на останнє питання це призведе до потреби визнання юридичної особи й суб'єктом злочинів, що полягають в ухиленні від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи (за умови розгляду відповідних заходів впливу, передбачених у диспозиціях статей як покараннями, так і заходами кримінально-правового характеру). Щодо юридичної особи, це могли б бути склади злочинів, передбачені ч. 2 ст. 388 КК України – у формі вчинення дій щодо майна, яке підлягає конфіскації за рішенням суду, що набрало законної сили, ч. 1 ст. 389 КК України – у формі ухилення від сплати штрафу (назва цієї статті потребувала б у такому випадку змін, виходячи з різного змісту таких категорій, як «покарання» та «захід кримінально-правового характеру»). А тому, незважаючи на відсутність вказівки у ст. 96-3 КК України про те, що до юридичної особи можна застосовувати заходи кримінально-правового характеру за ухилення від відбування заходів кримінально-правового характеру, які їй призначені обвинувальним вироком суду, вчинення юридичною особою вищевказаних діянь мало б призвести до притягнення останньої до кримінальної відповідальності, визнання її суб'єктом злочинів, що полягають в ухиленні від відбування таких покарань, як конфіскація майна та штраф.

Звичайно ж, проблема визнання юридичної особи суб'єктом злочину не є новою у теорії кримінального права. Протягом десятиліть українські науковці обговорювали актуальність притягнення такої особи до кримінальної відповідальності відповідно до можливостей законодавства, що діяло на території України, та реалій практики. Та поштовхом до жвавого аналізу цього питання насамперед, на нашу думку, став наявний зарубіжний досвід, зокрема, США, Великобританії, Франції, Канади, Нідерландів, Молдови, Данії, Швейцарії та ін., де юридичну особу вважали й вважають суб'єктом кримінальної відповідальності.

Однак така дискусія на теренах нашої держави не знайшла єдиного підходу щодо її вирішення. Унаслідок цього в доктрині кримінального права сформувалися дві групи науковців з протилежними поглядами та пропозиціями щодо вирішення цього питання: перша – противників визнання юридичної особи суб'єктом злочину, а тому притягнення її до кримінальної відповідальності (О. В. Охман, М. І. Мичко, В. Я. Тацій, Т. С. Батраченко та ін.), друга – прихильників встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб (В. К. Гришук, О. О. Михайлов, С. Г. Келіна, Л. І. Шеховцова, А. П. Козлов, О. Ф. Пасека та ін.).

Так, наприклад, В. Я. Тацій, О. В. Охман критикують позицію визнання юридичної особи суб'єктом злочину, виходячи з аналізу змісту ст. 2, 4–10 КК України. Зокрема, на їхню думку, оскільки у ст. 7, 8 КК України йдеться про відповідальність громадян України, громадян іноземної держави, осіб без громадянства, то це прямо вказує на необхідність визнання суб'єктом злочину лише фізичної особи [9, с. 146; 13, с. 251]. Крім того, О. В. Охман зазначає, що юридична особа – це особлива цивільно-правова форма реалізації інтересів своїх засновників. Будь-які дії вона вчиняє через свої органи, які врешті-решт складаються з людей (фізичних осіб). Саме вони визначають волю юридичної особи та виражають її ззовні шляхом вчинення певних юридичних дій. Юридична особа не мислить і не має психіки, отже, вона не може бути визнана суб'єктом злочину [13, с. 252]. На думку ж М. І. Мички, визнання юридичної особи суб'єктом злочину і встановлення її кримінальної відповідальності суперечить одному з головних принципів кримінального права – принципу особистої відповідальності особи за винне вчинення суспільно-небезпечного діяння [12, с. 191].

Продовжуючи аргументацію такої позиції, на нашу думку, можна сказати і про відсутність підстави притягнення юридичної особи як суб'єкта злочину саме до кримінальної відповідальності (це підтверджується, зокрема, й тим, що у ст. 96-3 КК України говориться саме про підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру [11], а не підстави кримінальної відповідальності). Так, згідно з ч. 1 ст. 2 КК України кримінальна відповідальність виражається у вчиненні особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК України [11]. Тут говорити про його вчинення юридичною особою в разі вчинення кримінальних правопорушень від імені юридичної особи, чи в її інтересах, неможливо. Насамперед звернемо увагу на те, що об'єктивна сторона складу злочину, виявляючись у формі діяння, унеможливорює за своєю суттю вчинення злочину саме юридичною особою. Сьогодні у доктрині кримінального права «діяння» розглядають як конкретну, усвідомлену, вольову, суспільно небезпечну та протиправну, активну (дію) чи пасивну (бездіяльність) поведінку особи [9, с. 119–124]. Тобто всі вищенаведені ознаки пов'язані з фізичною можливістю вчинення злочину саме людиною, а не юридичною особою, адже до останньої ми не можемо використати таких ознак діянь, як активність чи пасивність, усвідомлення та воля, оскільки вони

виявляються через вчинки конкретних людей, тож можна говорити лише про другорядне значення юридичної особи у вчиненні злочину. Її не доцільно розглядати навіть як співучасника вчинення злочину. Натомість її ресурси можна вважати, на нашу думку, засобом вчинення злочину. До того ж, під час встановлення складу злочину, який нібито вчиняє юридична особа, не буде її суб'єктивних ознак складу злочину, що впливає зі змісту Розділу IV КК України.

З іншого боку, В. К. Грищук зазначає, що «на шляху реалізації курсу України на інтеграцію до європейських структур, приведення українського законодавства до європейських стандартів є необхідним. З метою укріплення правопорядку повинні використовуватися всі вироблені законодавчою світовою практикою інститути, в тому числі інститути відповідальності юридичних осіб чи навіть колективних суб'єктів» [3, с. 315]. Ніби продовжуючи цю думку, Л. І. Шеховцова зауважує, що досвід деяких зарубіжних країн – не тільки англо-американської (Великобританія, США, Канада), а й континентальної (Нідерланди, Франція, Данія, Швейцарія, Бельгія, Словенія, Молдова) правових систем – демонструє можливість ефективного впливу на криміногенну ситуацію шляхом встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб [18].

Але незважаючи на те, що світова практика іде шляхом встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб, те, що останні зміни законодавства були зумовлені потребою гармонізації законодавства України із позиціями міжнародної спільноти щодо вирішення цих питань, український законодавець, на нашу думку, все ж не встановив де-юре такого самостійного підвиду кримінальної відповідальності, як кримінальна відповідальність юридичної особи, що передбачало б можливість застосування загальних положень КК України, які стосуються інституту кримінальної відповідальності, під час її дослідження.

Так, для нового Розділу до КК України було використано назву «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», разом у змісті як цього Розділу, так і інших, жодного разу не використано поняття «кримінальна відповідальність юридичної особи». Щобільше, законодавець не вніс змін і в Розділ IV КК України під назвою «Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт злочину)», що, на нашу думку, має обґрунтований характер, оскільки вважаючи, що під суб'єктом злочину треба розуміти як фізичну, так і юридичну особу, інші ознаки суб'єкта злочину, якими характеризується саме фізична особа, тобто осудність як здатність особи під час вчинення злочину усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними [9, с. 147], так і вік притягнення особи до кримінальної відповідальності, який впливає на рівень свідомості саме фізичної особи, але аж ніяк не юридичної, втратили б свою актуальність.

Досить слушною у цьому випадку є позиція науковців, які вважають, що, говорячи про відповідальність юридичної особи в аспекті реалізації норм Кримінального кодексу, потрібно розрізняти поняття «суб'єкт злочину» та «суб'єкт кримінальної відповідальності». Так, Б. В. Волженкін зазначає, що злочин як суспільно небезпечне протиправне і винне діяння може вчинити тільки фізична особа, що володіє свідомістю і волею. Саме таке діяння, що містить усі ознаки відповідного складу злочину, є підставою кримінальної відповідальності. А ось нести кримінальну відповідальність за такі діяння можуть не тільки фізичні особи, а й за певних умов і юридичні особи [2]. Крім того, на думку А. П. Козлова, суб'єкт злочину – це фізична особа, яка несе в собі психічне ставлення до свого потенційного діяння і його наслідків, а суб'єкт кримінальної відповідальності – це особа, ознаки якої диференціюють кримінальну відповідальність [5, с. 410].

За такого розуміння змісту понять «суб'єкт злочину» та «суб'єкт кримінальної відповідальності» одразу ж спадає на думку певна законодавча практика щодо аналогічного розмежування понять, які стосуються вчинення цивільного правопорушення та настання цивільної відповідальності згідно з нормами чинного цивільного законодавства. Так, наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 1178 ЦК України шкода, завдана малолітньою особою (яка не досягла чотирнадцяти років), відшкодовується її батьками (усиновлювачами) або опікуном чи іншою фізичною особою, яка на правових підставах здійснює виховання малолітньої особи, – якщо вони не доведуть, що шкода не є наслідком несумлінного здійснення або ухилення ними від виховання та нагляду за малолітньою особою [17]. Тож у цьому випадку суб'єктом правопорушення законодавець хоча й визнає малолітню особу, але оскільки вона не володіє такою ознакою, як деліктоздатність, суб'єктом відповідальності, на якому лежить обов'язок відшкодування шкоди потерпілому, є її батьки (усиновлювачі), опікун чи інша фізична особа.

Аналогічну ситуацію маємо у разі встановлення можливості застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб. Зважаючи на те, що злочин вчиняється фізичною особою як уповноваженою особою юридичної особи, остання не може бути не відповідальною за наслідки діянь її уповноважених осіб, оскільки вони вчиняють дії від її імені та в її інтересах. Залишати юридичну особу безкарною у такому випадку є недоцільним. І оскільки юридична особа не наділяється і не може бути наділена такими загальними ознаками суб'єкта злочину, як осудність та вік, з якого настає кримінальна відповідальність, ми не можемо говорити про неї як про обов'язковий елемент складу злочину – суб'єкта злочину, що є структурною частиною підстави кримінальної відповідальності. У нашому випадку такою ознакою буде вчинення діяння саме фізичною особою, і за наявності інших ознак це і буде підставою настання кримінальної відповідальності за конкретний злочин.

У такому разі, на нашу думку, наслідки, які будуть застосовані до юридичної особи, є лише формою вияву тієї кримінальної відповідальності (додатковою відповідальністю), яка настала за вчинення конкретного злочину фізичною особою.

Згідно з вищенаведеним, юридичну особу не можна визнати і суб'єктом складу злочинів, які ми розглядаємо, злочинів, що полягають в ухиленні від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи.

Такий висновок, до того ж, впливає і з аналізу змісту статті 96–3 КК України, де визначається вичерпний перелік злочинів, за вчинення яких до юридичної особи застосовують заходи кримінально-правового характеру. Серед них немає вказівки на ч. 2 ст. 388, ч. 1 ст. 389 КК України як статей, які могли б бути застосовані до юридичної особи за ухилення від відбування заходів кримінально-правового характеру. Це, на нашу думку, є логічним наслідком реалізації норм, що передбачають застосування до юридичної особи таких заходів. Як зазначалося вище, юридична особа не вважається суб'єктом вчинення первинного злочину (серед тих, які визначені в переліку), а тому не може вважатися суб'єктом злочину в разі ухилення від відбування заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до неї. Кримінальна відповідальність за такі діяння передбачається лише в разі ухилення від відбування покарань, а не заходів кримінально-правового характеру. Крім того, санкції ч. 2 ст. 388, ч. 1 ст. 389 КК України передбачають можливість застосування за ухилення від відбування покарань у формі штрафу та конфіскації майна лише покарань, а не заходів кримінально-правового характеру, до того ж, більшість з таких покарань можуть бути застосовані виключно до

фізичної особи (обмеження волі на певний строк, позбавлення волі на певний строк, позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, виправні роботи), а тому говорити про можливість притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення таких діянь юридичних осіб є недоцільним.

Але оскільки зміни до чинного КК України щодо встановлення можливості застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру оминули регламентацію питання про ухилення від їхнього відбування, хотілося б зазначити таке.

Система заходів кримінально-правового характеру, що застосовується до юридичних осіб, є досить вузькою: штраф, ліквідація юридичної особи – як основні заходи кримінально-правового характеру, конфіскація майна – як додатковий захід. Так, у випадку ухилення від відбування штрафу, який застосовувався до юридичної особи за обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, передбачено лише ліквідацію юридичної особи. І оскільки ліквідація завжди супроводжується конфіскацією майна юридичної особи, це забезпечить мету призначення первинного заходу кримінально-правового характеру, яке юридична особа не відбула, тобто штрафу. Юридична особа, до якої застосовано захід кримінально-правового характеру у вигляді ліквідації чи конфіскації її майна, не може ухилитися від відповідальності, оскільки вони виконуються уповноваженими на те органами держави у примусовому порядку згідно з нормами чинного законодавства, які їй повинні нести відповідальність у випадку невиконання відповідних заходів кримінально-правового характеру.

Так, визнати юридичну особу суб'єктом злочинів, що полягають в ухиленні від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи, немає жодних підстав. Такий висновок впливає як з аналізу загальних ознак суб'єкта злочину, так і внаслідок детального дослідження кримінально-правових норм, якими передбачається можливість застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Тому доводимо висновок, що сьогодні юридичну особу можна вважати лише суб'єктом відповідальності, тобто вона несе так звану додаткову відповідальність, і не є суб'єктом злочину. Згідно з аналізом положень статей Особливої частини КК України, якими передбачається кримінальна відповідальність за ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи, зокрема, їхніх санкцій, у разі вчинення таких протиправних діянь суб'єктом злочину може бути лише фізична особа.

Список використаної літератури

1. *Александров Ю. В.* Уголовное право Украины : Общая часть : учебник / Ю. В. Александров, В. И. Антипов, Н. В. Володько. - Отв. ред. Я. Ю. Кондратьев ; под ред. В. А. Клименко, Н. И. Мельник. - К. : Атика, 2002. - 448 с.
2. *Волженкин Б. В.* Преступления в сфере экономической деятельности / Б. В. Волженкин - СПб., 2002. - 641 с.
3. *Гришук В. К.* Деякі сучасні проблеми удосконалення Кримінального кодексу України / В. К. Гришук // Університетські наукові записки. 2006. - № 2 (22). - С. 312–318.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1261-18/print1389966570146308>
5. *Козлов А. П.* Понятие преступления / А. П. Козлов. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. – 819 с.

6. Конвенція про боротьбу з корупцією від від 27. 01. 1999 року (ратифікована Україною 18. 10. 2006 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_101
7. Конвенція про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16. 05. 2005 року (ратифікована Україною 21.09.2010) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_858
8. Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2001 року (ратифікована Україною 07.09.2005 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_575
9. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 480 с.
10. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник / за ред. О. М. Омельчука. – К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. – 208 с.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
12. *Мычко Н. И.* Уголовное право Украины. Общая часть: теория, схемы и таблицы, словарь терминов : учебное пособие / Н. И. Мычко. - Донецк : Донецкий юридический институт, 2006. – 778 с.
13. *Охман О. В.* Характеристика суб'єкта злочину за кримінальним законодавством України / О. В. Охман // Університетські наукові записки, 2006. - № 2(18). - С. 247–253.
14. *Семикіна Л. О.* Щодо визначення поняття спеціального суб'єкта злочину / Л. О. Семикіна. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pchdu/2012_1/010.pdf
15. *Трайнин А. Н.* Состав преступления по советскому уголовному праву / А. Н. Трайнин. – М. Гос. изд. юрид. лит., 1951. – 388 с.
16. Уголовное право Украины. Общая и Особенная части : учебник / Отв. ред. Е. Л. Стрельцов. – Х. : Одиссей, 2007. – 720 с.
17. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
18. *Шеховцова Л. І.* Про доцільність встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб (досвід іноземних держав) / Л. І. Шеховцова, Я. О. Сидоров [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/filologiya/79/13806-pro-docilnist-vstanovlennya-kriminalno%D1%97-vidpovidalnosti-yuridichnix-osib-dosvid-inozemnix-derzhav.html>

*Стаття: надійшла до редакції 20.02.2015
прийнята до друку 01.07.2015*

AVOIDING OF SERVING PUNISHMENTS (THE PROBLEMS OF RESPONSIBILITY OF JURIDICAL PERSON)

S. Starosol's'ka

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, UA – 79000 Lviv, Ukraine*

The problem aspects of admission the juridical person as the subject of the criminal responsibility have been investigated in this article. As the author says, ukrainian scientists have been discussing the relevance of bringing such person to criminal responsibility

according to the Ukrainian legislation and the realities of practice for decades. In this direction they analyzed and relied on international experience. In particular, of such countries as USA, Great Britain, France, Canada, Netherlands, Moldova, Denmark, Switzerland and others, where the juridical person was considered and is considered as the subject of criminal responsibility.

The author states, that the discussion of admission the juridical person as the subject of the criminal responsibility in Ukraine hasn't found a common approach to resolve it. In the doctrine of criminal law two groups of scientists with opposite looks and suggestions in relation to the decision of this issue are formed: first - opponents of admission the juridical person as the subject of crime and the subject of criminal responsibility (O. Okhman, M. Mychko, V. Tatsiy, T. Batrachenko and others), second - supporters of establishing of the criminal responsibility of the juridical person (V. Htyshchuk, O. Mykhaylov, S. Kelina, L. Shekhovtsova, A. Kozlov, O. Paseka etc.)

But the changes to the current legislation show that ukrainian lawmaker hasn't established de jure such independent subspecies of the criminal responsibility as the criminal responsibility of the juridical person.

Such conclusion was done, in particular, on the basis of the detailed analysis and differentiation of concepts «subject of crime» and «subject of criminal responsibility».

Corresponding arguments are brought by the author. It is considered that if a crime is committed by a natural person as authorized person of juridical person, the last must be responsibility for the result of that act. A juridical person cannot be unpunished in this case. And as a juridical person is not allotted and cannot be allotted with such general signs of subject of crime as sanity and age of criminal responsibility we cannot speak about it as a compulsory element of the crime – subject of crime.

Based on the above, the author doesn't recognize the juridical person as the subject of the crimes that consist in avoiding serving punishments not connected with the isolation of person. Such conclusion swims out both from the analysis of general signs of subject of crime and from the detailed researching of criminally - legal norms that envisage the possibility of application to the juridical person the measures under criminal law.

Therefore, it is concluded that today a juridical person can be considered only as the subject of responsibility, but not to be the subject of crime. The crimes that consist in avoiding serving punishments not connected with the isolation of person can be committed only by natural person. And only it can be a subject of such crimes.

Keywords: criminal responsibility, subject of crime, subject of criminal responsibility, juridical person as the subject of crime, juridical person as the subject of criminal responsibility, the subject of responsibility for avoiding serving punishments not connected with the isolation of person.